

עונג שבת

גליון מס' 2276 / מערכת 0556712073

שנה מ"ו

שב"ק פר' "שמות" תשפ"ו

ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו" [ב', י']

המים משיתיו, וכמו בפר' כי תבוא [כו, יג'] "וגם נתתיו ללוי", ובישעיהו [נה, ד'] "הן עם לאומים נתתיו" והרבה כהנה, אבל "משיתיהו" הוא כמדבר לנוכח, כי אתה משית אותו. לכן נראה שאפשר לומר "ותקרא שמו משה כי מן המים משיתיהו" מוסב כולו על אמו, שהיא קראתו כן בפני בת פרעה, והסבירה לה זה לאות תודה, מפני - כי מן המים משיתיהו - את משית אותו, וכלשון זה משיתיהו, בהסבה לנוכח נמצא ביחזקאל [ט"ז, ט"ז] ונתתיהו לפניהם, שהכוונה אתה נתת אותו.

[תוספת ברכה]

"וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל" [ב', כ"ג]

המקראות, כמו במדרש קהלת אמר רבי לוי, קרוב ל-52 פעם כתוב והמלך דוד, כיון שנטה למות כתיב ויקרבו ימי דוד למות, משום דאין שלטון ביום המוות, כלומר לא הוזכרה מלכות במיתה, וכאן נאמר וימת מלך מצרים, לכן לא היה זה מיתה ממשית אלא שנצטרע.

רגילים אנו לפרש שבת פרעה קראה אותו כן, אבל זה קשה משלשה טעמים. ראשית, למה לא קראו לו אבותיו שם, כנהוג, ולמה לא נמצא זה בתורה. ואע"פ שגם במרים ואהרן לא מצינו בתורה שקראו להם אבותיהם שם, אך על תולדותם לא יסופר בתורה, וממילא אין גם קריאת שם, משא"כ במשה שמסופר על תולדתו. שנית, כפי המבואר בתלמוד [סוטה יג:] לא ידע פרעה לשון הקודש, וקשה לומר שבתו שגדלה בביתו ידעה, ושלישית לפי משפט הלשון, אם היא היתה קוראת לו שם זה עפ"י התאור שנתנה, שמשתה אותו מן המים, היתה צריכה לומר, כי מן

פירש רש"י מהמדרש, שפרעה לא מת אלא "נצטרע, והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם". והשפתי חכמים מסביר מניין שלא מת ממש, מפני שאם היה מת למה צעקו, שמא המלך שיהיה אחת פרעה יהיה טוב, אלא ודאי שהוא נצטרע, ומצורע חשוב כמת. הגר"א מפרש שהסיבה שיש לפרש כך "לפי שהזכיר במיתתו שם הכבוד מלך מצרים, שאין זה דרך

לרמז שכשיש עשרה אז שורה השכינה. כן יש לומר בפסוק זה דאבוא הוה עשרה, ורמזו בזה, שדוד המלך היה מגיע מעשרה הראשונים, ובכניסתו עם העשרה היה אומר פסוק זה. [ומשחרי ימצאונני]

נוהגים לומר את הפסוק "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך" [תהלים ח', ד'] בכניסה לביהמ"ד, והנה כמו שמצינו עה"פ "אבוא אליך וברכתך" [שמות כ', כ'] שרמזו רבותינו הראשונים שאבוא עולה בגימטריא עשרה,

העמוד הקודם. ג. כתב באגרות משה [אר"ח ח"ג ט"ז] שגם בזה מועיל תוך כדי דבור כדבור דמי, שאף בקורא ע"פ תוכ"ד לראות בספר תורה שפ"ד. ד. אם דילג בשבת אפ' תיבה אחת או את אחת צריך לחזור ולקרוא, ויש להיזהר לא להבליע אותיות, אבל אם דילג בקריאת הכהן א"צ לחזור כיון ששמע קריאה זו בב' ו' [עי' כף החיים קל"ז ס"ק] [לביורורים בהל' בטל. 5708673]

הבריאה ב"ס לאמונה

פעל ה' למענהו", היינו, להביא ליתר דבקות בה' מתוך ראות טובותיו וחכמתו האין סופית בבריאה. כי הרי ניתן לראות בעונת הפאר של הקונדיטור ריכוז של חומרי גלם מן הבריאה, מעובדים ע"י המצאות האדם אשר חנן בו ה', דעת כדי לספק את כל צרכיו. אבל כדי להגיע למסקנה זו צריך להתבונן בעוגה לפני ולפנים, לא לראות בה פרי הלולים של הקונדיטור, אלא לזכור על ידה שיש "בורא מיני מזונות". וכך גם בעומדנו נפעמים מול קופסה קטנה ששעורה פחות מטפח ובשם "פלאפון" תכונה, ועל ידה ניתן לשמוע קול מעברו השני של העולם. יש עוד עדות וביטוי לכוחו וחוכמתו של הכל יכול והפועם ע"י גלי קול שברא, והאדם השכיל לנצלם. זוהי מטרת המדור, לחדד ולכוון את ההסתכלות הנכונה ברחוב - על האוטובוס או האווירון שממעל, ובבית - על פלאי המחשב או מכונת הייבוש, המזגן או המצלמה, כל אלו הם נפלאות הבורא בדיוק כמו הר הגעש או גלי האוקיינוס האדירים. בצאתנו ובבואנו בכל מקום ובכל עת אנו מוקפים היום בפלאי הטכנולוגיה שהם פלאי הבורא כמו הפיל והאוקיינוס. לו נשכיל להתבונן בהם וללמוד על ידם פרק באמונה, כי זוהי בדיוק מטרתם, ולכן דווקא בדורות האחרונים הכל-כך ירודים מבחינה רוחנית, דורות של חשכות המוחין, של כפירה והפקרות, דווקא בדורות כאלו הוריד הקב"ה מעינות של חכמה לשכל האדם, כדי שימצא ויגלה את סודות הבריאה לעין כל, וכל אדם שרוצה להתבונן מוכרח להתקרב לאמונה, כך מסביר ה"חפץ חיים" בנידחי ישראל: "לו נסתכל היום במיקרוסקופ בתא אחד קטנטן בגופנו ונראה איזה בית חרושת אדיר הוא מכיל, נוכל לומר היום ביתר שאת: צריך שיהיה לאדם יצה"ר של נחושת שלא להיות בעל אמונה".

[מרוה לצמא]

א. העולה לתורה צריך לקרוא מתוך הכתב את הקריאה ואם אינו יודע או סגי נהור, לדעת השו"ע [קלט"ג] לא יכול לעלות לעולם, אבל אחרים סוברים שגם בזה יש דין שומע כעונה ויכול לברך על מה ששומע מהשו"ע. ונראה שאם קורא ג' פסוקים כבר אינה ברכה לבטלה. ב. גם הבעל קורא צריך להיזהר לא לדלג משורה לשורה, מצוי כשעובר לעמוד חדש, קורא בע"פ את סוף כל ההישגים, המחקרים והידיעות אליהם הגיע המין האנושי בתחום המדע, הטכנולוגיה והרפואה, רק מלמדים, את מי שרוצה ללמד, שיש מנהיג לבירה, הוא ברא את עולמו בסדר מופתי, בהתאמה מלאה בחכמה אדירה והכל כדי להטיב עם בראיו. האדם שמתבונן מזווית כזו יכול רק לומר בכל פה: ברוך אתה ה'... שהכל נהיה בדברך. ההתבוננות וההעמקה בבריאה צריכים להקיף את כל חלקי ורובדי הבריאה. יוצא לו אדם לרחוב של עיר ביום בהיר שיתבונן בעץ התפוז המלבלב, לכל עץ צורתו שלו, תכונותיו, פירותיו, הויטמינים והמרכיבים התזונתיים שלו. רואה הוא פרפר צבעני, יחשוב לרגע תוך כדי מעופו על חכמת ה' הגלומה באותו כנף קטן, וכן הלאה בכל פרט ופרט, אך לא רק החיצוניות המושלמת של הבריאה מעוררת התפעלות בקרב האדם המתבונן, אלא גם הפנימיות, הרוחניות שבכל חלק בבריאה מביא להתפעמות, שהרי בכל חלק מארבעת היסודות בבריאה יש נשמה. הנה האדמה - הדומם גם בה יש נשמה, היא מצמיחה מזרע רקוב שבין רגביה, יכול חדש לתפארת. הצומח - גם בו יש נשמה מדרגת הצומח, הוא צומח ומתפתח, ויש לו מלאך ממונה שאומר לו גדל. החי - יש בו את הנפש החיונית, אותה נפש-נשמה שנטע בו הקב"ה כדי שיוכל להתקיים להשיג את מזונו, להגן על חייו, והוא עושה זאת לעתים בחכמה מעוררת התפעלות, ועל כולנה האדם שהקב"ה נפח באפו נשמת חיים. אותה רוח אלוקית ממעל. זוהי ההתבוננות וההעמקה בחכמת הבריאה שתכליתה להביא לדבקות בבורא יתברך. אחד מחלקי ההתבוננות בחכמת ה' בבריאה היא כדברי בעל החובת הלבבות: "חכמת ה' הנראית בחכמות ובמלאכות ובהמצאות השונות אשר הכין הבורא יתברך לאדם כדי לספק בהם כל צרכיו, ולהתפרנס על ידם, להפיק מהם את כל יתר תועלתיו". כאן בדברים אלו טמונה המטרה והתכלית העומדת מול עינינו במדור טכנולוגיה - "כל

לע"נ הרב אהרון שמעון ב"ר יצחק שלמה ז"ל, לע"נ הרב משה דוד ב"ר שלום העשל ז"ל, לע"נ הרב דניאל ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ הרב יעקב יצחק ב"ר אהרן שמעון ז"ל, לע"נ מרת שרה ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ מרת צפורה ב"ר אליעזר יצחק ז"ל, לע"נ דינה ב"ר שלום ז"ל